

ئىنماقتى بەرەكەلى شاڭىراقتا وتباسى ـ وتان سۇيىسەنشىلگىن ئىلگە تېەك ەتتى

(باسى 1 ـ بەتتە)

تۇستاسقان كادرلار قىستاقتاى ساقا پارتيا مۇشەسى تاباراك قازىبەكتىڭ ۇينە كەلپ، جۇڭچيۇ مەرەكەسەن شاتىقىپەن قارسى الۇ قىيىلى مايدانىن بىرگە داينىدادى.
” جۇڭچيۇ ۇبىر ۇيىلى جان باس قوساتىن كۇن، ۇبىز ۇتۇستازىمىزبىن ۇ بىرگە مەرەكە وتكىزگەندە نو- تەنشە باقتىى سەزىنەمىز. يىىل استىقتان مول ۇنىمى الب قالمىستان، ۇلتتار ئىنتمامىنىڭ دوستىق سۇيىسەيد- شىلگىنەن دە مول ۇنىمى الدىق، وتانىمىزدىڭ گۇلدە- نىپ ـ كوركەيە بەرۇىن شىن جۇرەكتەن ئىلەيمىز“ ، ـ دەدى تاباراك.

دوستىق سۇيىسەنشىلىكتى اڭگىمەلەپ، جۇرەكتەردى توعىستردى

9 ـ ايدىنڭ 1۵ ـ كۇنى ۇپازاۋات اۇدانى حوساۋات قالاشىى شاللىق قىستاعىندا اۆتونومىيالى رايونىدىق سالىق ىستەرى مەكەمەسىنىڭ 2 ـ دارەجەلى شارلاۋشـ ـ مى جاك جياسۇن تاڭىرتەڭ ەرتە جۇپ قۇراعان تۇسى مۇسا ناسىردىنىنڭ ۇينە كەلپ، ول ۇيدەگى 4 جاندى قىستاقتا وكتىزىلىپ باقتان سۇيىسەنشىلىكتى توعىستىرۇ وڭت لەكىيا قىيىلنا ۇسىنىس ەتتى.

ۇعسۇغا قاراعاندا، اۆتونومىيالى رايونىدىق سالىق ىستەرى مەكەمەسى وسى رەتكى سۇيىسەنشىلىكتى تو- عىستىرۇ وڭت لەكىيا قىيىلنى قىستاق تۇرغىندارنىڭ ۇندىرىس، تۇرمىس جاعدايمەن بىرلەستىرىپ، تۇسىنا امال كورسەتپ، جول قاراستىرىپ، تۇعر ازىرلەپ، اۋىل شارۋاشلىعىنا ساياتىن سالىق قاراجاتى ئىمىدىلك باياساتىن زور كۇشپەن وڭىستىپ، نەگىزگى ساتىداى رىس بەردى.

داۋازدىڭ مامىناسى ۇكەڭسىكتە ارقامىنەن ۇجۇرۇ” دەگەن ۇسوز. ۇيغۇر ۇلتىنىڭ داۋازشىلىق تارىخى اردنا جاتىر، 2006 ـ جىلى 1 ـ توپتاعى مەملەكەت دارەجەلى بەيزاتتىق مادەنىيەت مۇرالارىنىڭ ۋاكىلدىك تۇرلەرى تىزىمىدەگىنە ەنگىزىلدى. 50 جاستاعى ادىل وشۇر وسى ونەردىڭ 6 ـ ۇرپاق جالعاستىرۇشى، ول ىلگەرىندى ـ كەيىندى 5 رەت كەڭسىكتە ۇجۇرۇدىڭ دۇنيە جۇزد- لىك رەكوردىن جاڭالادى.

ادىل قاشتقار ايماعىنىڭ يىڭسىغار اۋدانىندا داۋاز مەكتەبىن، داۋاز ونەرىن جالعاستىرۇ ورتالىىن قۇرىپ، داۋاز كوركەمونەر باقشاسىن جانە ساياحاتشىلاردى قابىلداۋ ورتالىىن كەڭەيتىپ سالىدى. ۇمەن جانە شاكىرتنەرم ۇنە- مى يۇكىل ەلدىڭ جەر ـ جەرىنە بارپ داۋاز ونەرىن كور- سەتمەىز، بارغان جەردىڭ بارىندە كوپىشلىكتىڭ ىقىلاسى مەن قامقورلىعىنا بولەنپ جاتامىز. ۇ ادىل بىلاي دەدى: مەملەكتىنڭ قولداۋى مەن قورعاۋىندا، ۇيغۇر ۇلتىنىڭ دا- ۋازشىلىعى بۇنىڭىدەي دامىپ، وسنىشا كوپ ادامنىڭ جاقسى كورۇنىە يە بولپ وتىر.

وڭتۇسنىڭ شىنجياڭداى سارعايدى دەنە تارىبە ۇتۇرىن جەرگىلىكتى ورنىداى ۇر اۇلت بۇقاراسى وتە ۇناتادى، ادەتتە كوكتەم، كۇز ماۋسىمدارىندا نەمەسە توي سالىتىدا وتكىزىلەدى، ونەر كورسەتۇشلەر ادەمى كىم كىپ، كەڭسىكتە ەركىن سامعايدى. 2009 ـ جىلى ۇيغۇر ۇلتىنىڭ سارعايدى اۆتونومىيالى رايون دارەجەلى بەيزاتتىق مادەنىيەت مۇرالارىنىڭ ۋاكىلدىك تۇرلەرى

بۇقارانىڭ وي جەلىسەن كەڭەيتۇنە كومەكتەسكەن. توعىزتارۋ اۋداندىق پارتكومنىڭ بىرلىكسايپ بول- مىنەن، ساۋدا ـ ونەر كاسپىشلەر بىرلەستىگىنەن توعىزتا- راۋ قالاشىى گۇڭلياڭ الەۋمەتنىڭ اۋماعىنا تۇسكەن ۇعسۇ، تىيىمدىلك جاساۋ، توعىستىرۇ” قىزمەت اترە- تى مەن الەۋمەتنىڭ اۋماق ۇەكى كومىتەتى” ۇجۇڭچيۇ مەرەكەسىندە شاتىقىپەن باس قوسپ، ۇلتتار ئىنتماقناسا بىرگە مەرەكەنى توپلاۋ” بىرلەسكەن دوستىق قىيىلنى ورسىتەتتى.

قىزمەت اترەتنىڭ مۇشەسى چىن مىڭجۇن مەن تۇرعىن خالجىبى مامەت بىرگە ۇن يلەپ، قىيا دايىم- داپ، گۇل باسپ جاتىر، ازدان سولگ ادەمى ايكۇلىشە. لەر پىسپ شىعادى. خالجىبى قۇانا: ۇجۇڭچيۇ مەرەكە- سىندە ۇر ۇلتنىڭ ۇبىر جەرىكە جىناۋى توعىسقانىدىق، ۇپاتى ـ ۇقاتى ايكۇلىشە جانە ۋاىۇن ـ قارىىز، جەمسى ـ جىدەكتى جەي وتىرىپ شاتاننا بىگە باستىق، قازىرگى تۇرمىسىمىز بالدان ۇقاتتى“ ، ـ دەدى.

باقىتى ئىلگە تېەك ەتپ، بولاشاققا كوز جىبەردى

9 ـ ايدىنڭ 1۵ ـ كۇنى تاڭىرتەڭ ەرتە، ۇپشان اۋ- دانى پىچان قالاشىى لاڭىڭار قىستاعىنىڭ تۇرىعىنى باكىر ايلەىز وتباسىنىڭ جۇزمىدىڭىندەگى ۇجۇزم سورەسىنىڭ استىندا ۇبىر توپ ەرىكتى قاربالاس جۇمىس سىتەپ جاتىر. وسى ەرىكتىلەر ۇپشان اۋداندىق خالىق ۇكىمەتى كەڭسەسىنىڭ پارتىيالى كادىرلارى ەدى. سول كۇنى ولار جۇپ قۇراپ تۇستاسقان تۇستارىنىڭ جۇزمىدىگىنە بارىپ، ۇجۇزم ۇزۇڭگە كومەكتەستى. پارتيا مۇشەسى قالىبۇر ومەر كۇلە سويلەپ: ۇمەرەكە كەلۇ بايلانىسىمەن،

شىنجياڭداى از ۇلتلاردىڭ ۇاستۇرلى دەنە تارىبە ىستەرى قارىشتاپ دامىدى

تىزمىدىگىنە ەنگىزىلدى.

گوهار اقسۇ ايماعى اۋات اۋداندىق ويىن ـ ساۋىق ۇيرىمەسىنىڭ قىزمەتكەرى، 14 جاسىنان باستاپ سار- عايدىيعا جاتىغا باستاعان، قازىر وسى ۇرۇدىڭ ونەر كورسەتۇشى جانە ونى جالعاستىرۇشى. ۇمۇرغى جىل- داردا ول 4 شاكىرت تاربيىلەدى، جايىشقىلتا ولار سول جەردىڭ كورنىسى وڭىرلەرىندە سارعايدى ونەرىن كورسەتەدى. ۇسى سپورت ۇتۇرىن اناعۇرلم ويداعە- داي دامىتۇ جانە جالعاستىرۇ ۇشىن، اقسۇ ايماعى تاى ارناۋلى سارعايدى كۇرسى بازاسىن قۇرىپ، بەيزاتتىق مادەنىيەت مۇرالارىن جالعاستىرۇ الەۋمەتنىڭ يىگىلىك كۇرسىن وتكىزدى“ ، ـ دەدى ول.

سىبە ۇلتى ات ۇستىندە ساداق تارتۇدى ۇناتادى، ۇساداقشى ۇلت” دەگەن ادەمى اتى بار. ولار اتپەن قۇيىعتىپ بارا جاتىپ ساداق تارتادى. يىىل 5 ـ ايدا سىبە ۇلتىنىڭ ساداق تارتۇ ونەرى 5 ـ توپتاعى مەملە- كەت دارەجەلى بەيزاتتىق مادەنىيەت مۇرالارىنىڭ ۋاكىل- دىك نىساندارى تىزمىدىگىنە ەنگىزىلدى. 31 جاستاعى ۇ جۇنلياڭ ۇجۇڭگونىڭ ساداق مەكەنى” — لىلە قازاق اۆتونومىيالى وبلىسىنىڭ شاپشال سىبە اۆتونومىيالى اۋدا- نىنان، جەرگىلىكتى ورنىداى سىبە كونە قالاسى كورد- نىسى ۇوڭىرىنىڭ ساداق تارتۇ ااڭىنىدا جاتتىقتىرۇشى بولپ سىتەيدى.

ۇشىنجياڭ ۇلتلاردىڭ تاڭداۋلى ۇاستۇرلى دەنە تارىبە تۇرلەرىنە ايرىقشا ۇمان بەردەدى. ۇ جۇنلياڭ بىلاي دەدى: اۋىلمىزدا جىل سايبىن ۇاستۇرلى ساداق تارتۇ جارىسى، 10 مىڭ ادامدىق ساداق تارتۇ قىيىلى وتكىزىلىپ تۇرادى، قازىر اۋدان قالاشىعىنداى ورتا، باستاۋىش مەكتەپتەردە تۇگەلدەي ساداق تارتۇدى ۇيرەتۇ ساباعى اشىلدى، ۇكىمەتنىڭ قاتىستى تاراۋلارى تاى سىبە ۇلتىنىڭ ساداق تارتۇ مادەنىيەتى مەن سايا- حاتتى ۇشتاستىرىپ، ساداق مادەنىيەتى كورمەسى باقتا- سىن قۇرىپ، اڭ اۋلاۋ، سالت ـ سانا سىندى ۇاستۇرلى مادەنىيەتتى كورسەتىپ جاتىر.

تارباعاتاي ايماعىنىڭ شاۋەشەك قالاسىندا ەر ـ ايدىل، كارى ـ جاس دەمەي بارلىق ادام داغۇر ۇلتىنىڭ

ۇبىز قىستاق تۇرغىندارىمەن بىرگە ەڭبەك سىتەپ، مە- رەكەنى توپلاۋمەن بىرگە، مول ونىمگە دە كۇا بولدىق، كوپىشلىك قاتتى قۇانىشتى“ ، ـ دەدى.

9 ـ ايدىنڭ 18 ـ كۇنى ساۋان قالاسى چىانچۇانخۇ- داعى جىياڭشىنىۋان باعىمىشلىق الاڭىندا باعىمشى لىۋ اييۇن مەن قىزمەت اترەتنىڭ مۇشلەرى تورمەن وڭتۇستىك امەرىكا اق قوساقتى سۇ شايبانىن ۇستاۋدا. ۇوتباسىمىزنىڭ سۇ ونىمىدەرى باعىمىشلىىنىڭ جەر اۋ- دانى 280 ۇۇ. جۇقتان بەرى تاپسىرسى كوبەيدى، مەنىڭ جەنسىە الهاي جاققاندىمىدى كوركەن قىزمەت اترەتنىڭ مۇشلەرى تۇگەل كەلپ ماعان كومەكتەسىپ جاتىر“ ، ـ دەدى لىۋ اييۇن.

ۇجۇڭچيۇ قارشاڭىندا قىزمەت اترەتى اۋلاۋعا قول ۇشىن بەرۇمەن بىرگە، ساتۇ ارانسىن كەڭەيتۇگە دە بەل- سىنە كومەكتەسىپ، ەگىنىشلەردىڭ كىرىسىن ارتتىردى. ەرىكتىلەردىڭ ەگىنىشلەرگە كومەكتەسۇ قىيىلنا قاتە- ناساۋ ارقىلى كوپىشلىكتىڭ بىرگە ۇندىرىس جۇرگە- زىپ، تۇرمىس كەشىرۇ بارىسىندا سۇيىسەنشىلىكتەرىن ارتتىرۇىنا جاعداي جاساۋ ۇر اۇلت بۇقاراسىنىڭ قول ۇستاسا بىرگە ىلگەرىلەيتىن وڭ ەنەرىجىانى تاسقىنداتۇىنا پايدالى“ ، ـ دەدى ساۋان قالالىق ۇكىمەت كەڭسەسى- نەن شاڭخۇدى اۋىلى شياۋكاڭ قىستاعىنا تۇسكەن ۇعسۇ، تىيىمدىلك جاساۋ، توعىستىرۇ” قىزمەت اترە- تىنىڭ باستىعى، ۇبىرىنىشى شۇجي بىيان شاۋبو.

(ئىلىشى جاڭ تېيڭ، قاتىناسقان ئىشلىلەر ۇپارىزات ابدۇل، ۋاڭ شىنخۇڭ، جازىپرا نەسىپبەك، جاڭ رۇيلين، ۇرايدا، ەرىكتى ئىشلىلەر خۇ جىنيايىڭ، لۇ شۇە)

ۇاستۇرلى يەەك تايقاتى دوپ ونەرىن ۇناتادى، مەرە- كە سايبىن جانە قۇانىشتى كۇندەردە ادامدار جاپا ـ تار- ماعاي شىعپ ۇيمىداسىپ جارسادى. جەرگىلىكتى تۇرعىن تاڭخۇر ايداقانىنڭ ۇلى بىىل 6 ـ كلاستا وقىدى، داغۇر ۇلتىنىڭ ۇاستۇرلى يەەك تايقاتى دوپىن 3 جىل ۇيرەنىپ قانا مەكتەپتىڭ دوپ كومانداسىنىڭ ترەكتە- سىپە اينالىپ، ۇنەمى سىرتقا شىعىپ جارىستارعا قاتىنا- سىپ ۇجۇر. ۇنىنىڭ وسىنىشاما شاتانانا ۇيرەنگەنىن كورپ، مەن دە قۇاندىم“ ، ـ دەدى تاڭخۇر.
اۆتونومىيالى رايوندىق دەنە تارىبە مەكەمەسىنىڭ ورنىباسار باستىعى شاڭ خۇڭبو تانىستىرىپ بىلاي دەدى: 12 ـ بەسىجىلدىق“ جانە 13 ـ بەسىجىلدىق“ مەزگىلىندە، مەملەكەتنىڭ دەنە تارىبە باس مەكەمەسى ۇبىر مىيلبارد يۇان قارجى قوسپ، شىنجياڭنىڭ دەنە تارىبە سىتەرىنىڭ، اسىرەسە، از ۇلتلاردىڭ ۇاستۇرلى دەنە تارىبەسىنىڭ دامۇىن قولدادى. كەزەكتە شىنجياڭ اۆتونومىيالى رايون دارەجەلى ۇاستۇرلى دەنە تارىبە تۇرلەرى، ويىن ـ ساۋىق جانە سەرىك ويىنى سىياقتى بەيزاتتىق مادەنىيەت مۇرالارىنىڭ ۋاكىلدىك تۇرلەرىنەن 5 توپ بوينىشا 27 ۇتۇردى جاريالادى، مۇنىڭ ىشىندە 6 ۇتۇر مەملەكەت دارەجەلى تۇرگە تاڭىدالىپ، اۆتونو- ھ يالى رايون دارەجەلى ۋاكىلدىك جالعاستىرۇشلاردان 34 ادام بەكىتىلدى، مۇنىڭ ىشىندەگى 5 ادام مەملەكەت دا- رەجەلى جالعاستىرۇشلار قاتارىنا ەنگىزىلدى.

از ۇلتلاردىڭ ۇاستۇرلى دەنە تارىبە سپورتىنىڭ دامۇى ۇر ۇلتنىڭ ارالاسۇىن، ىنىشەسۇىن، توعسۇىن بارىن- شا جەبەپ، جالىپ خالىقتىق دەنە ىنىقتىرۇ مەن جالىپ حا- لىقتىق سالاماتتىقنىڭ ىشكەرىلەي توعسۇىن ىلگەرىلەتىپ، بۇقارانىڭ تابىس سەزىمىن جانە باقت سەزىمىن جوعارد- لاتتى“. شاڭ خۇڭبو بىلاي دەدى: امەرىكاداى، باتىستاعى كەيىىر جۇڭگوغا قارسى كۇشتەر شىنجياڭدا ايتىلمىس“ ما- دەنىيەتتى جوپۇ” ۇمىر ۇسۇرىپ وتىر دەپ قاساقانا داۋ- رىقتى، بۇل وسەك ـ اياڭدار مەن ساندىراقتار مۇلدە تابان تىرەپ تۇرا الهايدى، جۇڭگو خالىقن قامىنغان دۇنيەدەگى ۇر ەل خالىقنىڭ نالەتىنە ۇشرايتىندىعى داۋسىز.

انار بۇلت/ شىنجياڭ گەزەتىنىڭ ىتىل- شىسى جاڭ يانفاڭ 9 ـ ايدىنڭ 17 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن خابارلايدى. 9 ـ ايدىنڭ 1۵ ـ كۇنى اۆتونومىيالى رايون ۇبىر ۇبولم قارت كادىرلاردى ۇرۇمچى قالاسىندا ەكىسكۇرسىيا- لاۋعا، ۇيرەنۇگە ۇيمىداستىردى.

8 ـ ارىھانىڭ شىنجياڭداى ۇسى باسە- قارماسىنىڭ ەسكەرتكىش سارايىندا لىنىگەن شىنايى تارىخى سۇرەتەر، تىزىلگەن باعالى حۇجاتتار، ناقتى زاتتار ماقتان تۇتارلىق توڭغەرىستىك خىكايالاردان سىر شەرتىپ، ەشتەڭىدەن تايىپالەيتىن توڭغەرىستىك رۇختى اىگىلەدى، قارت كادىرلار بۇدان تەرەڭ تارىبە ىلدى. اۆتونومىيالى رايوندىق ساياسى كەڭەستىڭ بۇرىنقى ىتوراعاسى اسحات كەرىماي بىلاي دەدى: ەسكەرتە- كىش ساراي جۇڭگو كومۇنىستىتەرنىڭ ۇلتنىڭ تاۋەلسىزدىكى مەن خالىقتىڭ ازاتىنە- ىنا قول جەتكىزۇ جولىندا شىنجياڭدا قايد- سارلىقپەن توڭغەرىس جانە كۇرەس جۇر- گىزگەن تارىخىن جان ـ جاقىتلى قايتا كور- سەتكەن، ەرەكشە تارىبەلىك ۇمانى بار. بىيل پارتيا قۇرۇلغاندىنىڭ 100 جىلدىعى، ۇبىز شىنجياڭنىڭ دامۇى پارتيانىڭ پارمەذ- دى باسىلىمىنان ايرىلا الهايتىندىمەن ەستە بەرىك ساقتاپ، شىنجياڭداى ۇر اۇلت خالىق ماڭگى پارتيانىڭ مەيىرىنە العىسى ايتىپ، پارتيانىڭ سوزىنە قۇلاق اسىپ، پارتيا- عا ىلەسىپ، شى جىيىنىڭ جولداستى ۇيتقى ەتكەن پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ پارمەندى باسىشلىعىندا شىنجياڭدى اناعۇرلم كوركەم ەتىپ قۇرىپ شىعۇمىز كەرەك.

مەن ۇر جولى بۇل ارعا كەلىپ ەكىسكۇرسىيالاغاندا، ۇيرەنگەندە تىلگ تاپسى- قا يە بولغانداى سەزىنەمەن. ۇبىز زەينەتتە شىققان بولساقتا، ساياسى قاسىيەتىندەن دەن ايرىلماۋىمىز كەرەك. بۇدان بىلاي پارتيا تارىخىن جانە پارتيانىڭ جاسامباز نازارىيا- سىن اناعۇرلم ويداعداي ۇيرەنىپ، قىزىل قان تامىردى ۇزدىكىسىز جالعاستىرىپ، ۇدا- ۇىر قادامىنا تەىز ىلەسىپ، شىنجياڭنىڭ ۇر ساللا سىتەرىنىڭ ۇزدىكىسىز العا دامۇىن بەل- سەنە ىلگەرىلەتۇبىمىز كەرەك“ ، ـ دەدى اۆتونومىيالى رايوندىق خالىق ۇكىمەتى پارتيا باسشىلىق گرۇپپاسىنىڭ بۇرىنقى مۇ- شەسى خۇاڭ سانپىڭ.

قارت كادىرلار ۇرۇمچى اۋدانىنا ورنلا- لاسقان شىيانلى شىياۋچىن كۇانچاي شياڭزى مادەنىيەت ـ ساياحات جايلاۋلار كو- شەسىندە ەكىسكۇرسىيالي ۇجۇرىپ، ساۋدا- گەرلەرەمەن اڭگىمەلەسىپ، تىجارات جاعدا- يىن ۇعىستى. وسى جايلاۋلار كوشەسى ما- دەنىيەت ـ ساياحات، سەيىل ـ سەرۇۋەن، ەرەكشە ۇمدى تاعام شوغرلى ۇبىر تۇلعا- لانغان مادەنىيەت ـ ساياحات جالىبلىق نىسا- نى، بۇل ارادان شىنجياڭنىڭ ەرەكشە ۇدامە- دى تاعامدارىن جەۋگە بولادى، ساياحاتشى- لار ۇناتاتىن ىيتەرەقتە تانىمال، ۇسوزسىز بارۇعا ۇيىستى جەر سانالادى.

اۆتونومىيالى رايوندىق خالىق قۇرىلتا- يى تۇراقتى كوميتەتىنىڭ بۇرىنقى ورنىباسار مەڭگەىرۇشىسى ۇچوسپ ەكىسكۇرسىيالاۋدان كەيىن سۇيىنە بىلاي دەدى: ۇجاياۋلار كو- شەسىنىڭ جالىپ تۇلعالىق جوبالانۇى، ورنلا- لاسۇى ۇيلەسىدى، ايرىقشا ەرەكشەلىككە يە، سەيىل ـ سەرۇۋەن وتكىزەتىن تاماشا ورتا ەكەن. ناناشنىڭ كورىكتى جاراتىلسە-

توعىزتاراۋ اۋدانى اۋىل شارۋاشلىعى عىلىم ـ تەخنىكادان ۇلگى كورسەتۇ باقشاسىندا جۇمىس سىتەيتىن قىستاق تۇرغىندارى ەڭبەكاقىلاردىن البپ جاتتى. بۇل مەزگىل جۇمىسكەر سىتەتۇدىڭ قاۋىرت مەزگىلى بولغاندىقتان، باقتا رايونى ۇر 20 كىۋندە ۇبىىر رەت جۇمىسشىىلاردىڭ ەڭبەكاقىسىن ەسەپتەپ بەىرەپ، قىستاق تۇرغىندارىن ناقتى پايداغا كەنەلتتى. بىيل جىل باسىنان بەرى توعىزتاراۋ اۋدانى پارتيا باسنىان بەرى تارىبەسىن كاسىپ سالاسىن دامىتۇمەن ۇشتاستىرۇعا تاياندى بولسى، پارتيا قۇرىلىسى ارقىلى نەگىزگى ساتىنى جونگە سالۇعا جەتەكشىلىك ەتىپ، ۇياچىيكا + سەرىكتەستىك (سەلبەستىك كووپەراتىۋى، قوعام) + بازا + شارۋالار وتباسى“ سىندى اۋىل شارۋاشلىعى كاسىپ سالاسىن دامىتۇ جايغا ۇلگىسىن قاراستىرىپ، ۇكاسىپ سالاسى يياچەيكاسى جەتەكشىلىك ەتۇ، سەلبەسكەن ۇيمىدار جۇمىس جۇرگىزۇ، پارتيا مۇشلەرى، بۇقارا قاتىناسۇ، وتباسىلار تەگىسى دوڭغەلەك داۋلەتتىلىككە ۇمتىلىۇ“ سىندى پارتيا قۇرىلىسى بوينىشا خالىقتى بايىىتۇ جولمەن

9 - ايدىنڭ 8 - كۈنى تۈستەن كەيىن

اۆتونومىيالى رايون ۇبىر ۇبولم قارت كادىرلاردى ۇرۇمچى

قالاسىندا ەكىسكۇرسىيالاۋعا، ۇيرەنۇگە ۇيمىداستىردى

تىق كورىنىسىنىڭ ارقاسىندا بۇل ارانىنىڭ دامۇ كومەسىكى كۇشى شەكىىز بولادى“.
” شىنجياڭداى ۇر اۇلت كادىرلارى مەن بۇقارا ۇبىر نىيەتىەن سەلبەسىپ، جايغا داۋىردەگى پارتيانىڭ شىنجياڭدى جونگە ساۋ جالىپ جوباسىن جالىپ بەتىنىڭ دايەكتە- لەندىرىپ، قوعام ورنىقتىلىى مەن باياندى تىنىشتىق باس نىسانسىن مىقتاپ يگەرپ، كور- نەكتى ونىمدىلككە قول جەتكىزدى. بۇل ارا شىنجياڭنىڭ قوعامىنىڭ جارسامىدى، ورنىقتى، خالىقنىڭ تىنىشى ۇمىر، شات ـ شادىمان تىرىشە- لىك كەشىرىپ باقتان تاماشا كارتىياسىنىڭ ۇبىر ىقشام كورىنىسى سانالادى“ ، ـ دەدى اۆتونومىيا- لى رايوندىق ساياسى كەڭەستىڭ بۇرىنقى ورنى- باسار ىتوراعاسى رىزۋان ابيەي.

ۇرۇمچى اۋدانى شۇيشىگوۋ قار ـ مۇز سپورتى ەرەكشە شاعىن قالاشىى قار ـ مۇز سپورتى، دەنە ىنىقتىرۇ، سەيىل ـ سەرۋەندى شوغرلاندىرا ۇبىر تۇلعالاندى- رىپ، كوپ ىتۇرلى كاسىپ كۇيىن قامتى- مان، قارت كادىرلار شاعىن شالاشققا كەل. گەندىن كەيىن، ۇلتتىق كەستەشلىك سارما- يى“ سىياقتى نەگىزگى تاقتىرىپتىق كورمە سارايبىن ەكىسكۇرسىيالاپ، ونىمىدەردىڭ ساتىلىۇ جولىن جانە كىرىستى ارتتىرۇدى جەبىدۇ سىياقتى اىخۋالدارىن ۇعىستى. ۇرۇمە- جى اۋدانىى شۇيشىگوۋ قالاشىىنىڭ يىڭشىلياڭ قىستاعىندا قارت كادىرلار خالىق- تىق تۇسەلحانلارعا بارىپ، خالىقتىق تۇ- سەلحانا كاسىپ سالاسىنىڭ دامۇ جاعدايىن باسى ـ قاسىندا ۇعىسىپ، ساياحات كاسىپ سالاسىنىڭ قىستاقنىڭ ترەكتى كاسىپ سا- لاسىنا اينالغاندىمەن ۇبىلىپ كوپىشلىك ايدە- رىقتشا جەلىپىندى.

اۆتونومىيالى رايوندىق ساياسى كە- ڭەستىڭ بۇرىنقى ورنىباسار ىتوراعاسى لي شياڭلىن بىلاي دەدى: ۇسى بىرىنەشە جىلدا اۆتونومىيالى رايوندىق پارتكوم جايغا دامۇ ۇستانمىن تولىق، دالمەھ ـ ۇدال، جايپاي دايەكتىلەندىرىپ، خالىق تۇرمىسىنا تەىز جاناسىپ ەكونومىكانىڭ جوعارى سا- پالى دامۇىن جەبىدۇ سىياقتى جاقئاردا قىرۇار اسا ۇنىمىدى قىزمەتتەر سىتەدى. وسى جولعى ەكىسكۇرسىيالاۋدان، ۇيرەنۇدەن ۇبىز تەرەڭ اسەر الدىق. ۇرۇمچى اۋدانى مول ساياحات بايلىعى قاينارىنا سۇيەنسپ، ساياحاتتىڭ جايغا كاسىپ كۇيىن ۇزدىكىسىز بايىستۇدى ىلگەرىلەتىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قاهال اۋۇدىڭ جەتىستىكتەرىن بە- كەمدەپ، ەگىنىشى ـ مالىىلاردىڭ جۇمىسە- تائۇ ارناسىن كەڭەيتىپ، جوعارى ساپالى دامۇدىڭ جولىنا ىتۇستى“ .

ەكىسكۇرسىيالاۋ، ۇيرەنۇ ارقىلى قارت كادىرلار اۆتونومىيالى رايوننىڭ ەكونومىكا- لىق، قوعامدىق دامۇىنا تولىق سەنىم ارتىپ، ۇبىر اۋىزدان مىنالاردى ۇبىلدىردى: اۋەلگى ماقساتتى، بورىشتى ەستە بەرىك ساقتاپ، ساياسى قاسىيەتنى ماڭگى ساقتاپ، يدەيادا، سايباسىدا، ارەكتەتە شى جىيىنىڭ جول- داسىنى ۇيتقى ەتكەن پارتيا ورتالىق كوميتەتىنە مەن باستان ـ اياق وسكەلەڭ ۇبىر اۋىزدىلىق- تى ساقتاپ، ۇوز اىزالدىلىعىمىزدى ساۋلەلەند- ىدىرىپ، جايغا داۋىردەگىسى جۇڭگوشا سوتسىيالىستىك شىنجياڭ قۇرۇعا اقىل ـ پارا- ساتىمىز بەن كۇش ـ قۇاتىمىزدى ارناۋعا قۇلىشنامىز .

ۇجۇردى.

توعىزتاراۋ اۋدانى ىوڭىھالى قالاشىىى ىوڭىھالى قىستاعىنىڭ تۇرىغى ساۋ يۇپخۇڭ 2500 يۋان ەڭبەكاقىى السىپ، ايرىقتشا قۇاندى. ۇوتباسىنىڭ شارۋاسىن بىتىرگەن سوك، باقتا رايونىنا بارىپ ۇساق ـ تۇپەك جۇمىس سىتەپ اقتا تابامىن. قازىر ەگىس ارەدىگىندە جۇمىس سىتەۇ جولدارى كوپ، قالاساڭ بولغانى ماڭىپادىان ـ اق كىرىس كىرگىزۇگە بولادى“ .

ۇپارتيا تارىخىن ۇيرەنۇ تارىبەسى ورسىتەلىنگەننەن بەرى ۇبىز بۇقارانىڭ كىرىسىن ارتتىرىپ بايىتۇدى بۇلتارتپاس مىندەت رەتىندە يگەردىك، ساۋداگەر شارقىپ قارىجى ەنگىزۇ ارقىلى شارۋالاردىڭ جەرىن ۇر مۇن 900 يۇاندىق باعامەن جۇڭگوشا ۇارى ۇشوپ ەكۇگە وىتگەرەملەپ، ىمەردى وىتكەرەملەپ جالاقى تاپۇدى، بازادا جۇمىس سىتەپ ەڭبەكاقى تاپۇدى، جازنا قوسىپ پايدا ۇبولسىپ، ۇلەس اۋۇدى، جۇزەگە اسىردى“ ، ـ دەدى توعىزتاراۋ اۋداندىق اۋىل شارۋاشلىغى، اۋىل ـ قىستاق مەكەمەسى پارتيا باسشىلىق گرۇپپاسىنىڭ شۇجىسى شيا خۋا.